

Vuoden 2025 talousarvion määrärahojen ylitykset

107/02.02.02.00.02/2026

Kaupunginhallitus 30.03.2026 § 89

Kunnan toiminnassa ja taloudessa on noudatettava talousarviota (kuntalaki 110 §). Kuntalain 14 §:n mukaan valtuusto päättää talousarviosta ja taloussuunnitelmasta. Talousarvion muuttamisesta talousarviovuoden päättymisen jälkeen laissa ei ole säädetty. Hallintosäännön § 50 mukaan talousarvioon tehtävät muutokset on esitettävä valtuustolle siten, että valtuusto ehtii käsitellä muutosehdotukset talousarviovuoden aikana. Talousarviovuoden jälkeen talousarvion muutoksia voidaan käsitellä vain poikkeustapauksissa. Tällaisia poikkeustapauksia ovat esimerkiksi olennaiset kunnan rahoitustarpeeseen vaikuttavat muutokset.

Talousarviovuoden päätyttyä valtuusto voi kuitenkin käsitellä ja hyväksyä talousarvion ylitykset ennen tilinpäätöksen hyväksymistä tai sen yhteydessä.

Kuntalain 39 §:n kunnanhallituksen tulee vastata valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta. Kaupunginhallitus on hyväksynyt 13.1.2025 § 14 vuoden 2025 talousarvion täytäntöönpano-ohjeen ja antanut ne toimialoille tiedoksi ja noudatettavaksi. Talousarvion täytäntöönpano-ohjeen mukaan talousarvion sitovuus valtuustoon nähden tarkoittaa sitä, että asetettua tavoitetta ei saa alittaa eikä annettua määrärahaa (brutto tai netto) ylitä tai tuloarviota alittaa ilman valtuuston lupaa. Jos kattamista ei pystytä tekemään kunkin tulosalueen sisältä, tilivelvollisten tulee esittää hyvissä ajoin valtuustolle tavoitteen muutos, määrärahan tarve ja esitys miten syntynyt rahoitustarve katetaan.

Käyttötalousosa

Valtuustoon nähden sitovista käyttötalousosan tulosalueista (15 kpl) talousarvion toimintakatteen ylitti kuusi tulosaluetta.

Tulosalue	Muutettu TA	Toteuma	Poik- keama €	Poik- keama (%)
Tarkastustoimi	-35 000	-35 213	-213	-0,6
Varhaiskasvatus	-4 297 505	-4 550 345	-252 840	-5,9
Vapaa-aikapalvelut	-1 951 399	-2 143 254	-191 855	-9,8
Teknisen toimen hallinto	8 183	2 941	-5 242	-64,1
Toimitilat	1 388 723	953 146	-435 577	31,4
Kuntatekniikka	-1 267 906	-1 284 741	-16 835	-1,3

Merkittävimmät ylitykset kohdistuivat varhaiskasvatuksen, vapaa-aikapalveluiden ja toimitilojen tulosalueille.

Sivistys- ja vapaa-aikalautakunta (17.3.2026 § 27) sekä tekninen lautakunta (18.3.2026 § 29) ovat saaneet selvityksen vuoden 2025 talousarvion toteumasta. Vastuussa olevat viranhaltijat ovat antaneet

lautakunnille selvityksen talousarviototeumasta ja määrärahojen ylityksestä alla esitetyllä tavalla.

Tilinpäätöksen talousarvion toteumavertailuissa esitetään talousarvion toteutuminen myös muiden tulosalueiden osalta.

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuihin tuli muutoksia 1.8.2024 alkaen voimaan tuleen indeksitarkastuksen myötä (OKM:n ilmoitus 4.12.2023 1062/2023). Muutoksessa ylin sekä alin perittävä maksu korottui, maksuprosentin pysyessä ennallaan (10,70 %). Kiteen varhaiskasvatuksessa oli 31.12.2024 sijoitettuna 236 lasta, joista korkeimmassa maksuluokassa oli 17,80 % perheistä ja maksuttomassa varhaiskasvatuksessa 35,59 % lapsista. Asiakasmaksutuottojen muutos -8 872 €/ v. 2024–2025. Toimintatuotot tippuivat vuodesta 2024 vuoteen 2025 yli 260 000 euroa. Muutos on merkittävä, mutta se selittyy kokonaan hankerahoituksen romahtamisella. Vuonna 2024 varhaiskasvatuksella oli vielä käytettävissä Covid-19-pandemiaan ja Ukrainan sodan myötä Suomeen siirtyneiden varhaiskasvatusikäisiin lapsiin liittyvää hankerahoitusta. Toimintakatteen ylitys muodostuu pääsääntöisesti henkilöstökuluista. Myös kotihoidontukea maksettiin ennakoitua enemmän ja tilajärjestelyistä johtuen myös vuokratkustannukset olivat ennakoitua suuremmat.

Varhaiskasvatuksen henkilöstömenot kasvoivat määräaikaisten sijaistarpeiden osalta, vakituisten henkilöstömenojen pysyessä lähes ennallaan. Varhaiskasvatukseen rekrytoitiin sekä vakituista, että määräaikaista henkilöstöä. Määräaikaista henkilöstöä rekrytoitiin varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa olevien lasten tuen tarpeiden määrän ja yksiköissä tapahtuneiden muutosten vuoksi.

Kiinnostus rekrytoinneissa varhaiskasvatuksen tehtäviin oli suuri vuonna 2025. Varhaiskasvatuksen lastenhoitajista kaikki tehtäviin valitut olivat kelpoisia ja varhaiskasvatuksen opettajista suurin osa.

Henkilöstön resurssoinnissa huomioitiin tuen tarpeet sekä pedagogisesti suunnitellun toiminnan toteuttamisen mahdollisuudet.

Kellonsoittajantien yksikön vanhoissa tiloissa aloitti Kiepin yksi lisäryhmä, viskariryhmä Tiitiäiset, elokuussa 2025. Lisäksi Kellonsoittajantiellä jatkoi suunnitelman mukaisesti toimintaa ryhmäperhepäivähoito Pikkukellot.

Päiväkoti Kiepin piharemontti toteutui suunnitelman mukaisesti 2025. Hutsin yksikössä toimi kaksi esiopetusryhmää, tilamuutosten takia viskariryhmän siirtyminen Hutsiin siirtyi vuodelle 2026. Tilamuutoksesta koitui myös ylimääräisiä kustannuksia.

Yksityisen päiväkoti Siilinkiin toiminta loppui 31.07.2025 ja varhaiskasvatuspalveluja tarvitsevia lapsia siirtyi kunnalliseen varhaiskasvatukseen.

Tukea saavien lasten määrä nousi hieman (3 %). Tuen tarve näyttäytyi edelleen aiempaa vahvempana ja monimuotoisempana. Tarve lisähenkilöstön resurssointiin on ollut kasvava myös vuoden 2025 aikana lasten ja aikuisten turvallisen arjen sekä lakisääteisen suunnitellun pedagogisen toiminnan turvaamiseksi. Lisäksi esiopetuksen tuen uudistus 1.8.2025 alkaen lisäsi erityisopettajien työtä, jotta erityisopetus toteutuu uuden

lain mukaisesti.

Maksutonta 20 h /viikko viskaritoimintaa jatkettiin kaikissa päiväkotiyksiköissä.

Vapaa-aikapalvelut

Liikuntatoimen talouden toteuma oli 112,6 % vuonna 2025. Toimintatuotot ylittivät budjetoidut summat. Toimintatuottojen toteuma oli 113,6 %. Valtion hankeavustuksia kertyi 119 255 euroa toteumaprosentin ollessa 122,9 % ja uimahallista toimintatuottoja kertyi 136 705 euroa toteumaprosentin ollessa 109,4 %.

Vastaavasti toimintamenojen toteumaprosentti oli 112,8 %. Liikuntatoimen henkilöstömenojen toteuma oli 108,2 % talousarviomuutoksesta huolimatta. Henkilöstömenojen kasvuun on vaikuttanut sijaiskustannusten nousu ja vakituisen henkilöstön määrän kasvu. Jäähalli ja siellä työskentelevä henkilöstö oli vuonna 2025 ensimmäisen kokonaisen vuoden Kiteen kaupungin alaisuudessa. Palveluiden ostojen toteumaprosentti oli 133,4 %. Palveluiden ostojen kustannuksia nosti hankkeista kirjattavat ostopalvelut. Myös vuokria liikuntatoimi maksoi ennakoitua enemmän. Vuoden 2025 osalta liikuntatoimen hankkeet oli budjetoitu puutteellisesti, mikä osaltaan vaikutti liikuntatoimen vuoden 2025 talousarvion toteumaan.

Jäähallin toimintatuotot toteutuivat 91,2 prosenttiin budjetoidusta. Tuotot koostuivat käyttövuokratuloista sekä kansanopiston taitoluisteluleirin jääaikahankinnoista. Jäähalli oli auki vakituisesti kuutena päivänä viikossa syyskuusta huhtikuun alkuun ja jääkiekkosesongin aikana satunnaisesti myös lauantaisin.

Kesäkuusta heinäkuun puoliväliin toimintaa ylläpidettiin aamusta iltaan. Jäähallin toiminnan ensimmäinen täysi toimintavuosi päättyi 1.6.2025. Jäähallin toimintakuluista merkittävimmän erän muodostaa ostopalveluna hankittu sijaistamisjärjestely, joka on osittain kirjautunut myös rakentamis- ja kunnossapitotilille. Lisäksi vanhan jäänhoitokoneen korjauskustannukset näkyivät toimintakuluissa. Jäähallirakennus on 28 vuotta vanha ja edellyttää tulevana vuosina suunnitelmallisia korjaustoimenpiteitä. Käytössä olevat kylmäaineet poistuvat markkinoilta vuoteen 2030 mennessä, mikä velvoittaa kylmäjärjestelmän uusimiseen. Kylmäkonttijärjestelmän uudistaminen tarjoaa samalla mahdollisuuden parantaa rakennuksen energiatehokkuutta merkittävästi.

Jäähallin toimintaa ylläpidettiin vuonna 2025 pääasiallisesti kahden liikuntapaikkahoitajan voimin. Molemmat hoitajat ovat suorittaneet liikuntapaikkahoitajan tutkinnon oppisopimuskoulutuksella. Uimahalliurheilutalo VesPelin myyntituotot toteutuivat 111,1 %. Urheilutalon käyttöaste on erittäin korkea. Palloilusalin sekä ryhmäliikuntatilan käyttövuorot ovat maksimikäytöllä. Uimahallin kävijämäärä vuonna 2025 oli 45 385 asiakasta ja kuntosalin 15 592. Urheilutalon kahvion käyttö on aktiivista.

Alueiden kunnossapidon kustannukset ylittivät budjetoinnin, mikä selittyy osittain jäähallin sijaisjärjestelyjen palkkojen kirjautumisella kunnossapitotilille. Myös aineiden, tarvikkeiden, elintarvikkeiden ja polttoaineen hintojen nousu vaikutti toimintakulujen kasvuun. Liikunta-alueiden ja -reittien huolto pyrittiin pitämään laadukkaalla tasolla, sillä liikunnalla on merkittäviä vaikutuksia elintapasairauksien ennaltaehkäisyyn

ja kunnan elinvoimaisuuteen. Talvikaudella 2025 kevätkausi osoittautui haasteelliseksi ulkoliikunta-alueiden käytön kannalta, kun taas syyskaudella ulkoliikuntapaikkojen kunnossapidosta ei aiheutunut merkittäviä lisäkustannuksia.

Nuorisotoimen taloudelliset tavoitteet vuodelle 2025 toteutuivat toimintakatteen osalta toteumaprosentin ollessa noin 94,7 %. Toimintatuotot toteutuivat 109 %. Ylitys selittyy budjetoitua suurempina toteutuneilla valtionavustuksilla ja muiden toimintatuottojen korkeammalla toteumalla. Toimintakulut toteutuivat 96,1 %.

Avustusmäärärahojen toteuma oli vuonna 2025 0 %. Nuorisotoimelle tuli muutama avustushakemus loppuvuodesta, mutta avustukset maksettiin vasta vuoden 2026 määrärahoista. Muita merkittäviä ylityksiä tai alituksia kustannuksiin ei tullut.

Kulttuuritoimen toimintatuotot jäivät 14,1 % tavoitteesta ja kulut ylittyivät 10,7 %. Näyttelykeskus Kiteen kävijämäärä jääminen odotettua pienemmäksi vaikutti tuottoihin alentavasti. Suurin ylitys rahallisesti tapahtui palvelujen ostoissa ja muissa toimintakuluissa. Myös musiikkiopiston kulut ovat kasvaneet yli 12 000 €, palvelu ostetaan Tohmajärven kunnalta. Tulot tulevat pääosin pääsylipuista ja konserttien lippumyynti jäi tavoitteesta.

Toimitilat

Toimintatuotot toteutuivat vuonna 2025 lähes suunnitellusti. Asuntojen vuokratuottoja oli 264 841 €, sisäisiä vuokratuottoja oli 3 191 968 € ja ulkoisia (pääasiassa Sote-kiinteistöt) vuokratuottoja 2 854 959 €.

Toimintakulujen toteuma oli 5 465 173 €. Näistä suurimpia eriä olivat lämmitys (1 078 766 €), sähkö ja kaasu (730 158 €), rakennusten rakentamis- ja kunnossapitopalvelu (791 366 €) ja puhdistuspalvelut (730 158 €). Henkilöstökustannukset olivat 379 215 €.

Tulosalueen toimintakate oli 953 146 €, mikä oli 435 577 € talousarviota heikompi.

Suurin ylitys on kuitenkin rakennusten rakentamis- ja kunnossapitopalveluissa 180 158 €. Ylitys selittyy mm. tehdyistä väestönsuojien pakollisista tarkastuksista ja niihin kohdistuneista korjaustoimenpiteistä, Rantalán ja Arppen koulun luokkien (yhteensä 7kpl) lattiapinnoitteen vaihdosta, kiinteistöjen IV nuohouksista (joita tehtiin suunniteltua enemmän) sekä sisäilmaongelmakohteiden korjaustoimenpiteistä. Näihin osa-alueisiin kohdistuu myös tulevana vuosina suuria kustannuspaineita.

Asiantuntija- ja konsulttipalvelujen ostoissa ylitys on 51 482 €. Tähän on vaikuttaneet mm. jäähalliin tehdyt energia- ja kuntoselvitykset, purkukohteiden haitta-aineanalyysit, sisäilmaongelmakohteiden asiantuntijatyöt.

Aineissa ja tarvikkeissa kokonaiskustannukset ylittyivät 171 912 €. Suurimpina tekijöinä olivat lämmityskustannukset, sähkö sekä kalustokustannukset. Lämmityskustannukset ylittyivät 94 766 €. Tämä selittyy mm. kaukolämpökustannusten noususta Kesälahdella n. 8 %.

Sähkön kustannukset ylittyivät 51 908 €. Kaluston osalta ylitykset aiheutuivat mm. uusien keittiölaitteiden hankintaa eri kohteille rikkoontuneiden tilalle.

Mainittavia investointeja vuodelle 2025 Puhoshallin muutostöiden jatkuminen mm. AISTI:n tilojen osalta sekä Narskuttelun tilojen valmistuminen, Kesälahden koulurakennusten kuntokartoitus ja suunnittelu, Vespelin lukituksen uusiminen sekä lukitusten lisäyksiä uuteen kaupungintaloon.

Vanhan kaupungintalon purkuun oli varattu määräraha- elinvoima- ja omistajaohjauksen tulosityksikössä.

Koska hanke ei toteutunut suunnitellusti vuonna 2025, määrärahaa pienennettiin tilikauden aikana. Syynä purkamisen viivästykselle oli mm. taloteknisten palveluiden ja tietoliikenne yhteyksien siirron tarve uusiin tiloihin.

Tuloslaskelmaosa

Valtuuston nähden sitovia eriä ovat verotulot ja valtionosuudet ja ne toteutuivat lähes budjetoidusti.

Investointiosa

Yksittäisen yli 1 milj. euron hankkeen investointimeno (netto) on valtuustoon nähden sitova. Kaupunginhallituksen ja lautakuntien investointimenojen (netto) yhteissumma on valtuuston nähden sitova.

Merkittävä ylitys kohdistuu Bioter–Puhoksen bio- ja luonnontuoteterminaalin investointihankkeeseen.

Kaupunginvaltuusto on 26.6.2023 (§ 15) hyväksynyt Bioter–Puhoksen bio- ja luonnontuoteterminaalin hankesuunnitelman. Suunnitelman mukaan hankkeen kokonaisrahoitus vuosille 2023–2025 oli yhteensä 7 110 000 euroa, josta JTF-rahoituksen tuki (70 %) oli 4 977 000 euroa ja omarahoitusosuus oli (30 %) 2 133 000 euroa.

Vuoden 2025 talousarviossa hankkeen kokonaiskustannusarvio oli rahoituspäätöksen mukaisesti 5 550 000 euroa. Tästä JTF-rahoituksen tuki oli (70 %) 3 885 000 euroa ja omarahoitusosuus oli (30 %) 1 665 000 euroa. Vuodelle 2025 kohdistettu nettomääräinen määräraha oli 840 000 euroa, kun toteuma oli 1 848 000 euroa. Hanke on valmistunut etupainotteisesti.

Tilinpäätöksen 2025 mukaan hankkeen kokonaiskustannukset ovat yhteensä 6 453 000 euroa, joten valtuuston hyväksymän hankesuunnitelman kokonaisbudjetti alittui, vastaavasti omarahoitusosuus on 2 568 000 euroa. Hankkeen kokonaiskustannuksen arvioidaan olevan noin 6 460 000 euroa viimeisten jäljellä olevien töiden valmistuttua.

Talousarvioon oli varattu 300 000 euroa Marjamäen lisärakentamiseen. Muutoshakemus maakuntaliitolle Marjamäen rakentamiseksi jätettiin 11.2.2025 ja rahoituspäätös saatiin 16.2.2025. Muutoshakemusta laadittaessa vuoden 2025 alkupuolella arvioitiin siihen saakka toteutuneet kustannukset huomioiden, että Marjamäen rakentaminen voidaan toteuttaa Bioter-hankkeen määrärahojen puitteissa. Muutoshakemus oli välttämätön,

jotta Marjamäen toimenpiteet voitiin sisällyttää hankesuunnitelmaan ja siten varmistaa niiden tukikelpoisuus.

Hankkeen loppuvaiheessa ilmeni ennakoimattomia lisä- ja muutostöitä, muun muassa kalliolouhintaa ja massan vaihtoja. Ennakoimattomia lisätöitä ja kuluja voi maanrakennushankkeessa muodostua, vaikka maaperätutkimukset ja suunnittelu on tehty huolella. Tästä johtuu hankkeen omarahoitusosuuden ylitys.

Valtuuston 26.6.2023 (§ 15) hyväksymään hankesuunnitelmaan nähden omarahoitusosuuden ylitys on noin 435 000 euroa.

Tilinpäätöksen talousarvion toteumavertailuissa esitetään talousarvion toteutuminen valtuuston hyväksymän sitovuustason mukaisesti.

Valmistelija: talousjohtaja Kaisa Lappalainen, puh. 040 105 2002, kaisa.lappalainen@kitee.fi

Esittelijä: kaupunginjohtaja Pekka Hirvonen, puh. 040 105 1001, pekka.hirvonen@kitee.fi

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus esittää, että kaupunginvaltuusto päättää

- 1) merkitä tiedoksi vuoden 2025 talousarvioon liittyvät määrärahojen ylitykset.
- 2) hyväksyä edellä esitetyt määrärahojen ylitykset.

Päätös

Keskustelun aikana Juha Lintumäki teki muutetun päätösehdotuksen seuraavasti: Asia palautetaan uudelleen valmisteltavaksi puutteellisten selvitysten vuoksi sivistys- ja vapaa-aikalautakunnan määrärahojen ylitysten osalta. Juha Lintumäen esitystä ei kannatettu, joten se raukesi kannattamattomana.

Esittelijän alkuperäinen päätösehdotus jäi kaupunginhallituksen päätökseksi.

Juha Lintumäki jätti päätökseen kirjallisen eriävän mielipiteen, joka on pöytäkirjan liitteenä.